

NOTES SOBRE EL VOCABULARI DEL LLIBRE DE CENSALS (S. XVII) DE LES BORGES BLANQUES¹

per Roser RIPOLLÉS I DE LA FRAGUA

Llicenciada en Filologia Hispànica, Universitat Autònoma de Barcelona

---

4

El vocabulari del llibre de censals que estudiem, té diversos aspectes interessants ja que aporta dades per a l'estudi de la història de la llengua.

En primer lloc, recula en alguns anys i, de vegades, fins i tot segles, la datació de mots que fins ara tenien una documentació posterior. Així tenim *descarchs* «descàrrecs», *encar.egat* «encarregat». *Entima* «intimació», *està* «trobar-se», *girada* «gir de diners», *nunci* «pregoner», *saludador*, *solta* «acció de resoldre», *tarroner* «torroner» o «torronaire».

Ens dona a conèixer noves variants morfològiques de mots ja existents al diccionari: *lletgües* «llegües», o aporta documentació a mots que tot i figurar als diccionaris no tenien tradició literària: *averies* «animal de peu rodó», *en fins* «fins».

Ens proporciona nous significats a mots ja coneguts i ens en descobreix de totalment desconeguts. Tenim: *llevada* «impost», *partida* «partició», *pasalgans*, *segristà*, *vintenes*, *vuitenes*.

Per tractar-se d'un text administratiu, ens forneix locucions i maneres de dir pròpies d'aquest tipus de llenguatge, algunes de les quals, semblanment com passa amb els mots esmentats fins ara, no són als diccionaris i altres no estan datades o tenen documentació posterior:

ab so de campana, 25.3
ara de.si avant, 16.14
a ses voluntats, 26.13
com se acostume, 28.26

1. Aquest article reproduïx un fragment del treball que l'autora presentà com a tesi de llicenciatura, amb el títol *La llengua catalana durant el segle XVII, segons documents de l'Arxiu de l'Ajuntament de les Borges Blanques* i sota la direcció del professor Josep M. Nadal i Ferreras, a la Universitat Autònoma de Barcelona.

contra .scrit, 16.26
davall escrits, 25.5
de la talla que corre, 1.23
demun.dit/es, 15.4, 5.3
demunt dit, 18.26
entre tot són, 17.24
en veu de Campana, 29.12
Jurat en cap, 25.2
Jurat segon (...) Jurat tercer, 25.2, 25.3
Justa sa cons.ientia, 26.21
La avant escrita pentió, 19.1
los pren de Jurament, 27.10
memòria sie, 3.8
mes fa la vila, 19.5
posat a com.te, 1.24
que de aquí al devant, 5.5
que tots Junts són, 27.9
se a determinat, 28.26
se fa memoria, 25.22
se pren de sa Mà, 31.6
se pren de sa part, 27.6
sobredit, 14.27
sobre nomenats, 3.11
totes tres plegades, 19,26
tras dit, 16.23
uns anys ab altres, 24.13
vui que Contam Als, 24.28

Hem trobat una sola paràfrasi explicativa:

són franchs de soldats so és de tenir soldats en casa, 25.24.

Això permet deduir que el llenguatge emprat a les actes i acords del Consell era el que normalment usava el poble i no calia fer-hi aclariments de cap tipus.

Ens ha cridat l'atenció els pocs castellanismes que hem trobat en un text del segle XVII, en plena decadència literària, i quan Catalunya estava ocupada per les tropes castellanes i les cases de les Borges, llevat de les dels Jurats, tenien soldats al·lojats.

Els castellanismes són del tipus de: *asiento* en lloc d'assentament, *sangries* per sagnies, *següentes* per següents i *asiendes* per hisendes (de 1654 o 1656).

GLOSSARI

Hem inclòs en aquest Glossari els mots i locucions la comprensió dels quals resulti una mica difícil avui i aquells que aporten noves significacions

o datació a les documentades al diccionari. De les dues xifres, la primera fa referència a la pàgina de la transcripció, que està entre parèntesis quadrats, i la segona a la línia on es troba el mot.

AB SO DE CAMPANA, 25.3, 28.25 «a toc de campana».

AB VEU DE CAMPANA, 30.19 id. No registrada al DCVB.

ACREADORS, 25.20 «creditors».

ALBARÀ, 2.28, 6.1, 9.3, 10.4-19, 14.14, 19.27, 20.6 «paper escrit acreditatiu d'un fet o ordenador del que cal fer».

AMÉN, 20.27 sembla que tingui el significat del verb haver «hem», però amb aquest significat no és al DCVB ni al DECC.

ANIVERÇARIS, *aniverçaris magos*, 20.26 «aniversariers» clergues, que es cuidaven dels aniversaris (en el segle XVI, segons Aguiló, *Dic.*) DCVB.

ÀPOCA, 5.11, 13.19, 15.4, 16.21, 23.9 «document que acredita haver-se cobrat un deute».

APOTACARI, 24.15 «apotecari, professor de farmàcia que prepara i ven els medicaments».

A SES VOLUNTATS, 26.13 «al seu voler».

ASIENTO, 25.5 «assentament». Castellanisme, apareix al DCVB com a sinònim de seient, documentat al diccionari d'Onofre Pou 1575, no està registrat amb cap altre significat. El nostre text és de l'any 1619.

ASO, 27.12, 29.17, 30.5-24, 31.12 «això».

ATURAT (SE A-), 19.20 «s'ha reservat».

AVER, 28.16 «haver».

AVERIA, *averia de esquena*, 29.8 «bèstia de càrrega». Amb aquest significat no està registrat al DCVB. Sí que hi apareix amb el significat d'animal de peu rodó, que el localitza a Reus, Lleida, Castelló de Farfanya, Balaguer i Calasseit, però no a les Borges; a més no aporta documentació. El nostre text també ens proporciona el mot en plural AVERIES 26.6 i 29.3, referit, concretament en el segon cas, a mules, bous i someres.

BAGATGES, 28.28 «conjunt de provisions, robes i atuells transportats per un o molts homes».

BALLE, 22.17-19, 25.6 «batlle, president de la corporació municipal».

CABIRONS, 3.19 «biga mitjancera o relativament petita».

CARCHS, 9.3 «càrrec, partida rebuda i assentada». Amb aquest significat no figura al DCVB ni al DECC a. 1627.

CÀREGS, 14.9 id. a. 1624.

CARRUATGE -S, 26.2, 29.5 «conjunt de carros o bèsties carregades per al servei de la Vila».

CARTES, *cartes a tras*, 26.15 «fulls endarrera».

CENSE, 22.17 «acensa, té obligació de pagar anualment». Matís semàntic no registrat al DCVB.

CLAVARI, 23.28, 27.18.19 «persona que té al seu càrrec les claus d'un lloc de confiança».

- CLAVERIA, 14.28 «relatiu al clavari».
- COMENSAL, 18.22 «beneficiat de categoria especial immediata a la dels canonges».
- COMTE, 8.23 «compte».
- COMTES, 1.21.26, 4.15, 6.1, 10.4, 20.6 «comptes».
- CONFORME, *conforme vui és costum*, 26.18, 29.13 «de la manera que s'acostuma» el DCVB usat adverbialment ho documenta al pseudo-Boades.
- CONPLIMENT, 20.25 «compliment, quantitat que es dóna per acabar de pagar una cosa».
- CONTAM, 1.26, 3.8, 25.22, 26.16, 28.14.22, 29.11, 30.17 «comptem».
- CONTES, 14.7, 8.27 «comptes».
- CORRE, 1.23 «passar, transcórrer el temps».
- COTES, 22.21 «comptes».
- CREEDÓS, 1.2 «creditors».
- DADES, 2.12 «cada una de les partides consignades a un llibre de comptes i corresponents a quantitats ingressades». Actualment no s'usa, o almenys no recull aquest significat el Fabra. La documentació més moderna del DCVB és de 1410 (Alòs, *Inv.* 27), el nostre text és de l'any 1619.
- DATES, 10.2 «dades».
- DEMUNT, 17.17, 18.26, 23.5 «damunt». No està registrat al DCVB.
- DEMUNDIT-ITA -ITES, 15.4, 17.20, 5.3 «damundit -ita -ites». No figura al DCVB.
- DENÉS, *lo denes de cases*, 25.28 sembla voler dir «la resta de cases».
- DEPOSAREN, 19.8 «depositar».
- DERÉS, 21.3 «darrers».
- DESCARCHS, 9.2 «descàrrecs». El DCVB documenta *descarrechs* el 1962 (*Hist. Sóller*, II, 881), aquest text és de 1627.
- DESCÀRECH, 19.27 «descàrrec». Correspon a l'any 1609.
- DESCARREGAT (a'l), 8.23 «l'ha descarregat».
- DEXAR, 25.24 «deixar» A DEIXAT, 18.24.
- DOTZE, 25.18 «impost equivalent a una dotzena part de la collita».
- ENCAREGA, 19.17 «encarregar, assumir la cura d'una cosa» ESTA ENCARREGAT, 18.26, SE'LS A ENCARREGAT, 19.15. Documentat al DCVB a Vilanova, *Obres*, XI, 115, segle xx. El nostre text no porta data concreta però és del segle xvii.
- EN FINS, 5.17, 7.1, 8.11, 9.23, 11.4 i nou vegades més, forma reforçada de «fins» que deixa d'usar-se a partir de 1609. Fins aquesta data alternen ambdues formes sempre amb el valor de «fins a». No està registrada al DCVB.
- ENTIMA, 5.4-6 «intimació» documentat al DCVB a. 1620 (ap. Aguiló, *Dicc.*). El nostre document és de 1617.
- EN VEU DE CAMPANA, 26.17, 29.12 «a toc de campana». Locució no registrada al DCVB.

- ESTÀ, *cartes a tras esta una llevada de consell*, 26.15 «fulls endarrera es troba una llevada de consell». Amb aquest significat apareix al *DCVB* doc. l'any 1688 segons text de (*Col. Bor. XLI*). El present text és de 1656.
- ESPITAL, 25.27-28, 27.26 «hospital».
- FA A CORRESPONDRE, 17.25 «correspon» «cal pagar». Amb aquest significat el recull el *DCVB* i el documenta l'any 1769 (arx. de Montblanc). El nostre text és de 1622.
- FA A RESPONDRE, 8.6, 9.19, 10.26, 12.7 «respon, s'ha de pagar». No està registrat al *DCVB*.
- FA ENCAREGA, 19.17 «va encarregar» Cf. *ENCAREGA*.
- FANEQUES, 24.13 «mesura de grans que a la ciutat de Lleida conté 9 almuts i al sistema mètric decimal equival a 33'33 litres». Cal suposar que les mesures de les Borges eren iguals que les de Lleida car les Borges en fou un carrer fins al segle XVIII.
- FERMES, 26.6 «de gran volum i vigoria». El *DCVB* ho localitza al Camp de Tarragona, Lleida i el Pla d'Urgell, però hi manca documentació antiga.
- FLEQUA, 1.21 «fleca, forn de pa».
- FRANQUA, 1.24 «franquesa, exempció d'un impost».
- FRANCH -S, 25.26-23 «lliure». Els exemples que hi ha al *DCVB* fan referència a llibertat de la persona. El significat d'aquest text és d'estar exempt d'una obligació, possiblement per aquest canvi de significat hi ha a continuació l'única paràfrasi explicativa del text.
- FYXE, 16.13 «fixa».
- GIRADA, 3.9, 5.7 «gir de diners». Documentat al *DCVB* el 1673 a (*Geogr. Barc.* 732). El nostre text és de 1611 i 1617 respectivament.
- HODI, 3.112 «odi».
- HOÏDOR, 28.12 «oïdor».
- HUNIVERSITAT, 1.2 «corporació municipal».
- I, 19.2, 5.9 «hi».
- INTIMADA, 3.9 «comunicada».
- JUDICAR, 28.9 «justipreciar, posar preu» el *DCVB* localitza el mot al Camp de Tarragona i a Eivissa, però no a les Borges; la documentació que aporta és de 1704, la nostra de 1654.
- JURATS, 24.7 «cadascun dels membres de les antigues universitats o consells municipals».
- JURAT EN CAP, 25.2 «president del Consell» JURAT SEGON, 25.2, JURAT TERCER, 25.3, tots tres formaven la terna de batlle.
- JUSTA, 26.21 «segons» JUSTA SA CONSIENTIA, 29.16, 27.10, 30.4-22, 31.11, locució registrada al *DCVB* i documentada l'any 1715. Els nostres textos corresponen als anys 1564, 55 i 56.

LA AVANT ESCRITA, 19.1 «escrita més endavant».

LIURES, 1.5, 3.27, 6.22, 8.5 i moltes més «lliures».

LIBRE DE MEMÒRIES, 1.1. «aplec de fulls on s'anoten els fets de la Vila. Llibre de registre». No registrat al DCVB.

LLETGÜES, 29.8 «llegües». Al DCVB hi ha variants formals però no aquesta.

LLEVADA, 26.15 «impost posat pel Consell de la Vila». Amb aquest significat no està registrat al DCVB.

MAGÓS, 20.26 «majors».

MANE, 28.28 «mani».

MANESCAL, 24.16 «veterinari».

MANLLEVAT, 20.24 «demanat en préstec».

MARMESOR, 19.22 «marmessor, persona encarregada de complir la voluntat, d'un testador».

MARMESORIA, 19.24 «marmessoria, conjunt de disposicions que hom deixa en testament». Amb aquest significat no està registrat al DCVB ni al Fabra.

MEMORIAL, 23.21 «escrit on són consignades les coses que cal recordar o tenir present, en aquest cas de les despeses de personal que tenia la Vila».

MEMÒRIA SIE, 3.8 «quedi constància». No registrada al DCVB.

MEMÒRIES, 1.1. «registre» Cf. LIBRE DE MEMÒRIES. En aquesta accepció no està recollit al DCVB.

MÉS FA LA VILA, 3.5, 4.20, on FA té el significat de «dóna». Locució no registrada al DCVB.

MINYONS, 24.5 «noi de set fins a quinze anys» (fadrinet de set fins a catorze anys, diu Lacavalleria *Gazoph*) DCVB. Degué tenir el significat indicat ja que apareix en l'expressió MESTRE DELS MINYONS; cal suposar, doncs, que es tractava de nois en edat escolar. Quant al seu ús, actualment ha desaparegut i se'l substitueix per «nen o xiquet».

MONIMENT, 24.20 «monument, altar més o mens adornat que es disposa a les esglésies per a reservar-hi el Santíssim durant el Dijous i Divendres Sant».

MOSTAFAS, 26.20, 27.11-16, 29.15, etc. «mostassaf, funcionari municipal encarregat de contrastar els pesos i mesures, de comprovar la bona qualitat dels queviures i altres coses vendibles i de vetllar per l'observança dels preus assignats oficialment a aquelles».

NOMENATS, 3.11 «dits, esmentats». Matis semàntic no registrat al DCVB.

NUNCI, 24.19 «funcionari municipal encarregat de fer el pregons». El DCVB situa l'àrea lèxica del mot a Andorra, Esterri, Caldes de Montbui, Camp de Tarragona, Priorat i Maó, però no a les Borges; no obstant això, aquest mot encara és viu avui i fins fa poc hi havia a l'Ajuntament el càrrec de nunci amb el mateix significat.

O, 22.19 «ho».

OSPITALER, 24.19 «hospitaler, encarregat de l'hospital».

PAGADORA -ES, 23.3, 1.5, 3.6, 4.21, 6.22, 8.5 i moltes més «pagable -es».
PAGUAR, 16.14 «pagar», PAGUAT, 5.16-17-19, 7.1-2-6, 8.11-12-13-15,
«pagat», PADA, 22.28 «pagada».

PARTIDA, 6.25, 8.8, 9.20, 10.27 «partició». Matís semàntic no registrat al DCVB.

PASALGANS, 28.4 «passejants, amb el significat de passavolants, persona que passa». No està registrat al diccionari. Encara avui al Pressupost de l'Ajuntament de les Borges hi ha una partida que es titula «transferències a Instituciones sin fines de lucro» dins de la qual s'inclouen els «Socorros a transeuntes». L'existència d'aquesta figura i el context on apareix el mot PLEGADORS DELS PASALGANS és el que ens fa pensar que el significat del mot sigui l'esmentat.

PASTORS, 25.21 sembla que està usat en sentit figurat i que es refereix als Consellers de la Vila. Amb aquest matís semàntic no està registrat al DCVB.

PENES, 26.11-12 «dany consistent a fer pagar alguna quantitat de moneda». Falta documentació del mot al DCVB.

PERDEN (S.I.S), 29.1 «si es moren». Figura al DCVB ben documentat referint-se a pèrdua de qualitats morals, a persones, a dominis, a collites, però no hi ha cap referència a perdre animals com en aquest document que es refereix a mules, bous i someres.

PLEGADOR- DORA -DORS, 21.25, 27.20, 28.5-4-7 «qui capta o recull almoines».

POBIL, 10.5 «pubill, marit de la pubilla». El DCVB no registra aquesta forma amb aquest significat, únicament el dóna a la forma «pubill» i el documenta a Caselles, *Sots*, 1902. El nostre text és de l'any 1621.

POBILLS, 28.19 «infant menor d'edat». El DCVB considera aquest significat com a antic i el documenta fins al segle xv. El nostre text és de 1654.

PÒLISA -SES, 13.11, 2.28, 10.19 «polissa -sses, paper signat segons fórmula legal per a ordenar un pagament o cobrança».

PODER, 5.12, 13.19, 16.21, 19.11, 23.9 «possessió».

POSAT A COMTE, 1.24 «posat a compte, anotat com a pagat» Locució no registrada al DCVB.

PREDICADOR, 24.2 «orador sagrat».

PREVERE, 23.23 «clergue ordenat de missa».

PRIMO, 1.4, 23.23, 25.6-11, 26.3, 27.16, 29.5 «en primer lloc». Llatinisme no registrat al DCVB.

PROCURADOR, 23.27 «que obra en representació i poder legal d'un altre».

PROMENS, 27.22 «prohomes» homes importants.

QUITASIÓ, 17.22 «quitació».

QUE DE AQUÍ AL DEVANT, 5.5 «a partir d'ara». Locució no registrada al DCVB.

- QUE TOTS JUNTS SÓN, 27.9, 30.2, 31.9 «que comptats o sumats els uns i els altres són». Locució no registrada al DCVB.
- QUISCUN, 17.26, 23.26-27-28, 24.2-3-5-6-9-10-12-16-17-19-20 «cada un o cada».
- QUISQUN, 19.14 «cada».
- QUISTIA, 24.8 «tribut en diners o en fruits».
- QUITACIÓ, 15.1 «pagament d'un deute».
- QUITASIÓ, 15.4 «quitació».
- QUITADES, 5.9 «recobrades» CE QUITA, 16.23, CE AN QUTAT, 16.20, SE A QUITAT, 13.19.
- RAZÓ, 16.14 «raó», RAZO DE VILA, «segell de la Vila». El DCVB documenta «raó» amb el valor de compte, liquidació, i «segell de la raó» com a marca que es posava per indicar conformitat amb un compte, inventari, liquidació, etc. El significat que nosaltres li donem no és al diccionari però entenem que de «segell de la raó» pot haver passat a «raó» simplement, per economia de llenguatge i d'aquí a «raó de Vila».
- REALS, 26.3-4-5(2)-6, 29.6-8(2) o REAL, 1.24 «ral» moneda que equivalia a la desena part de la lliura. Sembla correspondre al «reial d'ardit» que el DCVB localitza a Barcelona segles XVIII i XIX; no aporta documentació. El nostre text és de 1654.
- RÈDITO, 4.3 «rèdit, renda que dona un capital». Castellanisme no registrat al DCVB. És l'única vegada que apareix en lloc de censal o pensió.
- REDOLÍ -NS, 30.14-13 «rodolins, boletes de cera engomada, dins les quals es posava un paperet o llenca de pergami on constava el nom d'una persona i que, posades dins un recipient, s'usaven per a elegir els Consellers, etc.» en aquest cas s'usaren per a desempatar.
- REGYS, 30.26 «reis».
- REPÚBLICA, 26.19-22, 29.14-17, 30.20-24, 31.14 «cos polític d'una comunitat».
- RESPON, 19.2 «garanteix», RESPON, 13.17 «correspon», RESPON (SE-), 4.22, «es paguen», RESPONEN, 19.7, RESPONGÉ (SE-), 17.18, AMÉN DE RESPONDRE, 20.27, CE A DE RESPONDRE, 16.18, SE A DE RESPONDRE, 18.21.
- RESTANS, 16.20 «restants, que resten».
- RESTAT A DEURE, 1.28 «quedat a deure».
- RESTAVE A DEURE, 14.27 «devia».
- RESTE, 1.14 «resta», RESTE A DEURE, 1.22, 22.17 «deu», RESTEN A PAGAR, 2.25 «deuen».
- REYGS, 26.24 «reis».
- SALARY, 22.20 «salari».
- SALUDADOR, 24.12 «home o dona a qui s'atribueix el do màgic de poder guarir certs mals amb la seva saliva o amb contactes o paraules especials». El DCVB ho documenta a Vilanova, *Obres*, IX, 39; l'autor és del segle xx o finals del XIX; el nostre text, encara que sense data, cal suposar

que és del segle XVII car està en un llibre d'aquest segle i la lletra també sembla correspondre-hi.

SANGRIES, 25.28 «sagnies» castellanisme no documentat al DCVB.

SCRIT, 6.28, 13.22, 16.26 «escrit».

SE FA MEMÒRIA, 25.22 «es recorda». No documentada al DCVB.

SEGENTS, 23.21 «següents».

SEGRISTÀ, 27.11 «sagrístà». Sembla una mica rar que el sagristà fos elegit pel Consell de la Vila, però això és degut a la importància que el càrrec tenia en aquella època, que ultrapassava les funcions actuals i s'inseria dins la vida civil.

SELARIS, 23.21 «salaris».

SENSAL -S, 1.5, 1.1, 3.6.9.26, 4.1.21, 6.22.23 i moltes més, «pensió anual redimible que paguen una persona i els seus successors en virtut d'un capital rebut del que cobra la dita pensió». En el nostre cas els censals els pagava la Vila, que era qui havia rebut capital de diversos particulars.

SENT, 5.9 «cent».

SE PREN DE SA MÀ, 31.6 «escull». Locució no registrada al DCVB.

SE PREN DE SA PART, 27.7 «escull». No registrada al DCVB.

SETSE, 24.18 «setze».

SIGENT, 8.28 «següent».

SÍNDICHS, 26.1-3, 29.4-5 «síndics, encarregats dels interessos i gestions administratives d'una corporació o comunitat».

SO, 25.23 «això».

SOBRE NOMENATS, 3.11 «damunt dits». No registrada al DCVB.

SOLDADA -ES, 23.24, 23.21 «salari -is».

SOLIE, 5.11 «solia».

SOLTA, 21.2 «resolució». El DCVB ho documenta al 1702, el nostre text és de 1635.

SA, 27.7 «seva», SES, 26.13 «seves», SON, 3.10 «seu», SOS, 19.27 «seus».

SOUS, 1.22, 19.14, 23.3, 24.13-24, 29.9-10 «moneda que valia dotze diners de billó i que era la vintena part de la lliura i la meitat d'un ral».

TALLA, 1.23 «llista dels habitants d'un poble o país, feta especialment a efectes tributaris». Sembla que està usada com a sinònim d'any: *de la talla que corre*.

TAULA, 5.14, 17.20, 19.9, 21.1-2 «oficina destinada a despatxar assumptes d'interès comú».

TOTES TRES PLEGADES, 19.26 «totes tres a la vegada». Locució no registrada al DCVB.

UNS ANYS AB ALTRES, 24.13 «quantitat mitjana o terme mitjà», CONTATS UNS ANYS AB ALTRES, «comptat el preu mitjà». Locució no registrada al DCVB.

VERGONNATS, 28.3 «vergonyants» es diu especialment dels que són pobres i es donen vergonya de demanar almoïna.

- VESTIR, 24.6 infinitiu substantivat, es refereix al vestit dels Jurats que cal suposar degué ser especial per aquest càrrec.
- VIA, 5.14, PER VIA DE, «per mitjà de».
- VINTÈ, 21.25, 22.21 «vintè, impost que consistia en la divisió de la collita en vint parts iguals i a entregar-ne una».
- VINTENES, 3.1 «vinteners» encarregats de recollir el vintè. Matís semàntic no registrat al DCVB.
- VOLIE, 22.19 «volia».
- VUI QUE CONTAM ALS, 3.8, 24.28, 25.22, 29.11 «avui que compten als o avui a», manera de començar les actes del Consell de la Vila. No registrada al DCVB.
- VUITENA, 1.28, 19.3 «junta composta de vuit persones».
- VUITENES, 18.26, 23.5-7-8 «conjunt de persones que formen la vuitena o, cada una de les persones que formen la vuitena», 23.7.
- VUY, 1.21 «avui».
- VUY QUE CONTAM ALS, 1.26, 26.16, 28.14, 30.17 (Cf. VUI QUE CONTAM).
- Y A, 19.22 «hi ha».
- YA, 16.14 «ja».
- YORIOL, 19.12 «juliol» (Cf. YA).